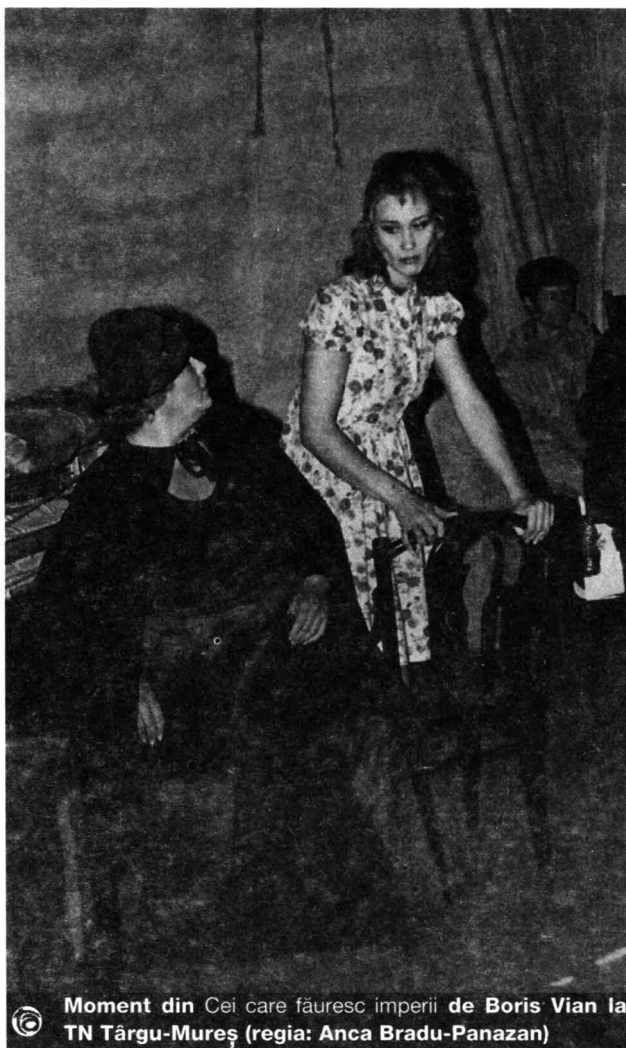

SIMPLE NOTE LA UN ALT FEL DE FESTIVAL

Sub deviza **altfel – altceva – altundeva**, a avut loc la Iași, între 30 octombrie și 3 noiembrie 1997, „altFEST”, manifestare patronată de centrul SOROS pentru Artă contemporană, București și de centrul de Cercetare și Producție teatrală/UNITER, Iași (la care se adaugă și co-organizatorii: Centrul Cultural Francez – Iași, Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, Casa de cultură a studenților, Inspectoratul pentru Cultură al județului Iași, Consiliul Județean Iași).

Festivalul, despre care am putut afla chiar din programul-manifest că dorea să „mediatizeze fenomenul teatral neconvențional ca alternativă de manifestare a artei spectacolului; să elibereze din academismul excesiv facilitând exprimarea interdisciplinară a artelor în cadrul reprezentății teatrale; să contribuie la dezvoltarea și impunerea spectacolelor de teatru alternativ în spații neconvenționale; să ofere soluții pentru exprimarea artistică în contextul economic actual al țărilor din Centrul și Estul Europei...”, a reușit, la această primă ediție, să fie, mai mult, o nadă/provocare aruncată tinerilor creatori de teatru.

Un păienjenis de acțiuni a împânzit parcursul celor cinci zile, acoperind o bună parte din „geografia” orașului: mese rotunde pentru managerii culturali din Europa Centrală și de Est; workshop-uri (despre care nu vom ști probabil niciodată de ce se numesc așa și nu, mai simplu, în limba română, **atelier de creație**) pentru actori, coregrafi, scenografi, regizori; UNIPROF – curs practic de profesionalizare a actului critic; câte patru sau cinci spectacole pe zi... Sigur că, în aceste condiții, oricât de doritori am fi fost – noi, simplii invitați –, nu le-am putut cuprinde pe toate, alegerea făcându-se de obicei la întâmplare, întrucât companiile teatrale erau puțin sau deloc cunoscute. Nu ne plângem – toamna și frumusețea ciudat-melancolică a Iașului în acest anotimp ne-au fost însoțit pretutindeni! Totuși, multe reprezentații ne-au dezamăgit, fie pentru că producții absolut convenționale au fost „aruncate” în spații improprie numai pentru a putea fi înghesuite în normele impuse de organizatori, cum a fost cazul spectacolelor **Shantrapa – Riff – Raff** (Cafe-Theatre „Koleso”, Ucraina) sau **Buzunarul cu pâine** de Matei Vișniec (Compania Contemporania, București), fie pentru că, din aceleași motive, spectatorii erau uneori obligați să se așeze pe scenă – lucru destul de incomod și nu întotdeauna necesar. Alteori s-a întâmplat ca montările să corespundă perfect locului ales (**Marat-Sade** de Peter Weiss, al Institutului de Teatru și Film – Georgia, jucat la

Moment din *Cei care făuresc imperii* de Boris Vian la TN Târgu-Mureș (regia: Anca Bradu-Panazan)

câine) și Emilia Jivanov (la **Cei doi Pierrot** de Edmond Rostand, adus în concurs de Teatrul „Csiky Gergely” din Timișoara).

La această ediție de festival au lipsit colocviile, dezbaterile cu realizatorii spectacolelor ori cele consacrate destinului teatrului scurt, în special, și soartei teatrului, în general. În schimb, într-una din zilele pe care și Dumnezeu le-a dorit însorite în „Săptămâna teatrului scurt” (până în ultima noapte, când a început să ningă!), am asistat la o festivitate emoționantă și grea de durabile semnificații: Universitatea din Oradea i-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa domnului prof. dr. Ion Zamfirescu, pentru pilduitoarea activitate desfășurată, timp de aproape șapte decenii, în slujba teatrului, a învățământului, a culturii. Un fapt plin de tâlcuri și de învățăminte, o lecție în spațiul moral și cultural românesc, ori un semn de sănătate și normalitate, reconfortant nu numai pentru Casa Thaliei, ci și pentru lumea „tranzitiei” noastre, încă în căutare de identitate, de „mai frumos” și „mai bine”.

ION PARHON

Baia Publică), dar calitatea spectacolului să rămână îndoielnică. La acestea se adaugă, însă, și câteva momente de reală bucurie – într-un tot bine alese, într-un tot menite să ne farmece. Amintesc unul singur: **Orașul șoriceilor (Simfonia nopții)** al Companiei „Maimuța dresată”, Rusia. I-am putea numi pe interpreți „făcători de sunete și de minuni”, dar oricum prea puțin am reuși să ne imaginăm o „orchestră” care cântă la... chei, chei franceze, țevi, sticle, chibrituri și la alte obiecte mult folosite, dar despre care n-am fi bănuțit vreodată că pot deveni „instrumente” muzicale. Cu siguranță, în mijlocul acelei armonioase lumi de sunete născute din „orice”, din scârțâitul podelei, din bătăile ciocanului sau din atingerea clapelor unei vechi pianine, fiecare dintre noi va fi găsit puțința de a se întoarce (pentru vreo clipă) spre propria copilărie, acolo unde granițele fanteziei pot fi cu ușurință depășite, totul devenind posibil... Muzicii astfel „create” i se alia imaginea extrem de expresivă a trupurilor în mișcare. (De destulă vreme nu ne-a fost dat să descoperim atâta plăcere ludică în fiecare gest!)

Pentru cele cinci zile petrecute la Iași, chiar de-ar fi fost numai acest spectacol, tot ar fi ajuns să ne facă mai îngăduitori, mai receptivi la formula propusă de tinerii organizatori ai festivalului, Mihai Iancu (director) și Alina Moldovan (director artistic)...

Se cuvine să mai spunem că în cadrul aceluiași festival au avut loc mai multe cursuri teoretice. Mă

opresc asupra aceluia la care am participat, ca invitată: UNIPROF, desfășurat pe două module – „Dramatizare – motivații, modele, perspective” (moderator: Cristian Buricea-Mlinarcic) și „Lectura spectacolului de teatru” (moderator: Miruna Runcan). Tineri jurnaliști, secretari literari, studenți-regizori (cam 14–15 la număr) ne-am adunat, timp de patru zile (într-o formulă mai puțin academică, și de aceea mult mai deschisă discuțiilor), spre a deluși împreună „tainele” translării narativului în dramatic. De asemenea, s-a încercat, în aceeași formație, o „lectură” aplicată asupra spectacolului **Întorcerea lui Espinosa** de Radu Macrinici (regia: Bogdan Voicu) în prezența celor doi realizatori. Demersul s-a dovedit a fi atât de incitant, încât cu toții am hotărât să-l continuăm „undeva, cândva”...

Fără să punem în balanță izbânzile și nereușitele acestei prime ediții, trebuie să recunoaștem temeritatea gestului de a organiza o manifestare mai „altfel” decât celelalte, care a încercat să confere tânărului creator de teatru încredere în forțele proprii, manifestate, măcar de astă dată, extra-instituțional. Festivalul a reușit să confirme că, în orice caz, o tendință de înnoire există în tânăra generație de artiști. Cât poate fi ea de benefică fenomenului teatral românesc, rămâne de văzut.

MARIA LAIU

CIVILIZAȚIA IMAGINII

Femeia în roșu între „teatral” și „cinematografic”

Cronicarul n-are încotro și intră și el în jocul intertextualist pe care Mircea Nedelciu, Adriana Babeți și Mircea Mihăieș, autorii cărții, l-au inițiat, iar cineastul Mircea Veroiu a încercat să-l transleze pe ecran. Simultan născându-se și o dramatizare ce urmează să fie luată în colimator la data premierei.

Așadar, **„La început se deschid ochii, urechile și se închide gura.** Cu alte cuvinte, ascultă, privește și taci! Asta e tot ce ți se cere, aprecieri în legătură cu starea generală a locului/filmului...”

Înlocuind în primul capitol, intitulat „Autopsie”, cadavrul concret cu un generic **corpus cinematographic** românesc, se poate proceda la „diseția” filmului în paralel cu lectura cărții, în căutarea adevărului, util tuturor. O sumă de senzații contradictorii se lămuresc. Ca de exemplu „starea de graniță” în care se plasează operele respective, pe un drum dus-întors între literatură, artă și viață.

Abordarea legendei bănățenei – care în perioada interbelică a făcut avere în America, câștigând bani din proxenetism, profitând de prohibiție, dar și de o idilă personală cu faimosul gangster John Dillinger – înainte de '89 își avea fascinația ei obscură, de frondă, care a și constituit mobilul aventurii celor trei literați. Azi – la o privire superficială – s-ar fi putut crede că datele „problemei” se deplasează din nou strict spre „senzațional”, urmând ca virtualul „consumator” ahtiat de așa ceva să exclame „eu am fost acolo, am văzut eu cum s-a întâmplat!”, apreciind astfel amplitudinea

imaginarului. Din motive lesne de înțeles, ecranizarea nu și-a propus așa ceva, dar, din păcate, și anvergura istorică a romanului (eliberarea Ardealului, lobby-ul cetățenilor români din America, rana sângerândă a imigranților etc.) este sacrificată. De unde, dezamăgirea și judecățile pripite ale unor critici de film.

Savantul tratament fabulatoriu, care a topit în magma paginilor „surse vii. Furnizorii de informații. Traficanții de senzațional” și, nu în ultimul rând, talentul literaților, și-a „amușinat” prin praful și pulberea istoriei genul proximității: „roman document. Un roman realist, în sensul «nețărnut» al cuvântului”. Dar „Peste două luni (autorii) se vor răzgândi. Nici-nici. Și-și”.

Sintagma, devenită proverbială, avea să fie preluată de proiectul cinematografic care și-a permis propriile „fărămițări, autobruieri, puneri în abis”.

Culmea este că cineastul nu a fost tentat de personajul care aparține intrinsec lumii filmului – proiecționistul sonat, care creează ad-hoc scenarii amalgamate: „confunda pur și simplu filmele. Reproduce, cu aceeași precizie, secvențe întregi din filme cu Gary Cooper și Douglas Fairbanks, și când le descria pe Mary Pickford sau Greta Garbo cădea în extaz. Intra în rezonanță cu lumea aceea de celuloid, care, am înțeles, era propria lui lume”. Nu, cineastul nu a recurs la acest unghi de vedere (căci exista riscul să-l fi împins spre un experiment de tip Woody Allen!), ci a preferat să se concentreze asupra protagonistei, operând pur și simplu o aducere în avanscenă a eroinei. Nu s-a

